

เรื่อง ความคิดเห็นของนิสิตในเรื่องสาระและการสอนวิชาสังคีตนิยม
ผู้วิจัย รองศาสตราจารย์ ดร. ณรุทธิ์ สุทธจิตต์
ปี มีนาคม 2544

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้เพื่อ 1) ศึกษาประวัติและพัฒนาการของวิชาสังคีตนิยม ตั้งแต่ปี 2500 - 2544 2) ศึกษาความคิดเห็นของนิสิตผู้เรียนวิชาสังคีตนิยมในเรื่องสาระวิชาและวิธีสอน 3) ศึกษาปัญหาการเรียนการสอนและแนวทางแก้ไข 4) นำเสนอแนวทางในการพัฒนาการสอนวิชาสังคีตนิยม

วิธีดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย การศึกษาเอกสาร และการสัมภาษณ์บุคคลผู้เกี่ยวข้องกับวิชาสังคีตนิยม คือ ผู้สอน ผู้เรียน ผู้สอนและผู้เรียน และหัวหน้าภาควิชาสารัตถศึกษา และการสอบถามความคิดเห็นนิสิตผู้เรียนวิชาสังคีตนิยมในภาคการศึกษาต้นและปลาย ปีการศึกษา 2540

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ 3 ชุด และแบบสอบถาม 1 ชุด ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และศึกษาเอกสาร นำเสนอเป็นประวัติและพัฒนาการของวิชาสังคีตนิยม และข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามนำเสนอเป็นค่าสถิติ คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า วิชาสังคีตนิยม ทำการสอนเป็นครั้งแรกในปี 2500 โดยเป็นวิชาในหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต 2500 ผู้สอนเป็นคนแรก คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กำธร สนิทวงศ์ ณ อยุธยา และมีผู้สอนต่อมามากหลายคน ปัจจุบันผู้สอน คือ รองศาสตราจารย์ ดร. ณรุทธิ์ สุทธจิตต์ และอาจารย์ อานันท์ นาคคง ผู้เรียน คือ นิสิตคณะครุศาสตร์ และนิสิตจากคณะอื่น ๆ ในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สาระวิชามีการเปลี่ยนแปลงไม่มากนัก ในปัจจุบัน สาระวิชาประกอบด้วยเรื่ององค์ประกอบดนตรี ประวัติดนตรีตะวันตก บทเพลงประเภทต่าง ๆ ดนตรีไทย ดนตรีโลก การฟังเพื่อความซาบซึ้ง ความซาบซึ้งในดนตรี และดนตรีและมนุษยชาติ สถานภาพของวิชาสังคีตนิยม ในหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต 2500 และ 2504 เป็นวิชาบังคับในหมวดศึกษาทั่วไป หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตที่ปรับปรุงต่อมามาก 7 ครั้ง วิชานี้มีสถานภาพเป็นวิชาเลือกมาโดยตลอด สิ่งที่มีการเปลี่ยนแปลงค่อนข้างมากในวิชานี้ คือ สื่อที่ใช้ในการสอนซึ่งเปลี่ยนแปลงตามเทคโนโลยีทางการศึกษาที่พัฒนาเปลี่ยนไป หนังสืออ่านประกอบเริ่มมีเป็นครั้งแรกในปี 2518 คือ *สังคีตนิยมเบื้องต้นว่าด้วยเพลงคลาสสิก* โดย อาจารย์ สมโภช รอดบุญ ตั้งแต่ปี 2530 จนถึงปัจจุบัน หนังสือที่ใช้ คือ *สังคีตนิยม: ความซาบซึ้งในดนตรีตะวันตก* โดยรองศาสตราจารย์ ดร. ณรุทธิ์ สุทธจิตต์

ในเรื่องความคิดเห็นของนิสิต พบว่า นิสิตร้อยละ 59.7 ให้ความสนใจในการเรียนวิชานี้ด้วยตนเอง เนื้อหาวิชามีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยของเนื้อหาวิชาแต่ละเรื่อง คือ *หลักสูตรโดยรวม 3.89 บทนำ 3.98 องค์ประกอบดนตรี 3.73 ประเภทบทเพลง 3.93 ประวัติดนตรีตะวันตก 3.89 ดนตรีโลก 3.67 ดนตรีไทย 3.73 และบทส่งท้าย 4.05* ในเรื่องการสอน นิสิตร้อยละ 39.9 ให้ความสนใจ

เห็นว่า การสอนอยู่ในระดับดีมากที่สุด ร้อยละ 34.5 เห็นว่าอยู่ในระดับดีมาก และค่าเฉลี่ยในเรื่องการสอน คือ 4.08 อยู่ในระดับมาก ด้านคุณลักษณะส่วนตัวของผู้สอนคนตรีตะวันตก นิสิตร้อยละ 62.2 ให้ความเห็นว่า อยู่ในระดับดีมากที่สุด ร้อยละ 29.1 เห็นว่าอยู่ในระดับดีมาก ค่าเฉลี่ย คือ 4.52 อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนคุณสมบัติส่วนตัวของผู้สอนคนตรีไทยและคนตรีโลก นิสิตร้อยละ 59.4 ให้ความเห็นว่า อยู่ในระดับดีมากที่สุด ร้อยละ 27.6 เห็นว่าอยู่ในระดับดีมาก ค่าเฉลี่ย คือ 4.41 อยู่ในระดับมาก ปัญหาเรื่องการเรียนการสอน คือ ไม่มีบริการสื่อทางเสียงและวีดิทัศน์เกี่ยวกับบทเพลงให้แก่ผู้เรียน แนวทางพัฒนาวิชานี้ คือ การพัฒนาสื่อการสอนที่น่าสนใจมากขึ้นโดยใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาที่ทันสมัย และควรมีการจัดห้องสมุดคนตรี เพื่อให้บริการแก่นิสิตนอกเวลาเรียน

Title: Students' Opinions on Content and Instruction of *Music Appreciation*

Researcher: Associate Professor Narutt Suttachitt, Ph.D.

Date March 2001

Abstract

The objectives of this research were 1) to study history and development of the course Music Appreciation from 1957 to 2001 2) to study students' opinions on content and instruction of this course 3) to study students' problems and the suggestions for this course and 4) to suggest the guide to improve teaching of this course.

Research process comprised documentary collecting, interviewing instructors, students, instructors and students, and chairs, department of Foundations of Education totally; and surveying students of the first and second semesters of Academic Year 1997.

Research instruments were three interview forms and a survey questionnaire. Data collected from documentaries and interviews were used to write history and development of the course. Data from the questionnaire were used to identify content and instruction of the course and the guide to develop the course. Statistics used were percentage, mean and standard deviation.

Results show that Music Appreciation beginning in 1957, was the course in Bachelor of Education Syllabus 1957. The first instructor was Assistant Professor Dr. Kamthorn Sanitwongs na Ayutthaya. There were several instructors during past 44 years. At the present the instructors are Associate Professor Dr. Narutt Suttachitt, and Ajarn Anant Narkong. Students are from Faculty of Education and several faculties in Chulalongkorn University. Gradually changing according to instructors' experiences, the current content, consisted of Elements of Music, Western Music

History, Types of Music, Thai Classical and Folk Music, World Music, Appreciative Listening, Music Appreciation, and Music and Mankind. The status of this course in B.E. Syllabi 1957 and 1961 was the requirement course in General Education Area. It has become an elective in the following 7 B.E. syllabi until the present time. The most changing domain for the course was media as of the improvement of educational technology. In 1975 a textbook, *Basic Appreciation in Classical Music* by Ajarn Sompote Rodbun was used. Since 1987 the textbook used has been *Music Appreciation: A Western Music Guide* by Associate Professor Dr. Narutt Suttachitt.

Students' opinions asserted that most of students themselves (59.7%) intended in study the course. The appropriate content of this course was good. The means for content topics were: 3.89 for the Whole Content, 3.98 for Introduction, 3.73 for Elements of Music, 3.93 for Types of Music, 3.89 for History of Western Music, 3.67 for World Music, 3.73 for Thai Music, and 4.05 for Conclusions. In terms of instruction, 39.9% said that instruction was excellent, 34.5% was good. The mean was 4.08 meaning good. For instructor's personal characters, 62.2 % said that the Western Music instructor was excellent and 29.1% was good. The mean was 4.52 meaning excellent; 59.4% said the Thai and World Music instructor was excellent and 27.6% was good. The mean was 4.41 meaning good. Major problem was a lack of media service for outside classroom study. The improvement of this course was the media development as of modern educational technology. Music Library should have been built for outside classroom study.

ความคิดเห็นของนิสิตในเรื่องสาระและการสอนวิชาสังคีตนิยม

ความเป็นมาและความสำคัญ

สังคีตนิยม (Music Appreciation) วิชาในหมวดศึกษาทั่วไป มีค่า 2 หน่วยกิต เป็นวิชาที่ทำการสอนคู่กับหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มาตั้งแต่ต้น คือ ปี พ.ศ. 2500 สาระวิชานี้มีการพัฒนามาโดยตลอดตามความรู้และประสบการณ์ของผู้สอนแต่ละคน ซึ่งเปลี่ยนกันไปเนื่องจากการเกษียณอายุราชการของผู้สอน หรือการบริหารหลักสูตรของคณะ ครุศาสตร์ในแต่ละยุคสมัย สำหรับผู้เรียนวิชานี้เป็นนิสิตทุกชั้นปี จากหลายคณะที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยแต่ละภาคการศึกษามีนิสิตมาจากต่างคณะและมีจำนวนแตกต่างกัน แต่ละปีมีจำนวนนิสิตลงทะเบียนเรียนทั้งสิ้นประมาณ 200 - 300 คน

แม้จะเป็นวิชาที่ทำการสอนในคณะครุศาสตร์มาเป็นเวลากว่า 40 ปี แต่มิได้มีการศึกษาวิจัยในเรื่องประวัติและพัฒนาการของวิชานี้มาก่อน ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าสนใจยิ่ง ทั้งนี้เนื่องจากวิชานี้เป็นวิชาที่มีการสอนทั่วโลก เพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับผู้เรียนในเรื่องความเข้าใจดนตรีซึ่งเป็นวัฒนธรรมทางสุนทรีย์ที่มนุษย์บรรจงสรรค์สร้างขึ้นให้มนุษย์ด้วยกันเองได้ชื่นชม นอกจากนี้การศึกษาประวัติและพัฒนาการของวิชาสังคีตนิยม ยังมีประโยชน์ในการพัฒนาสาระและรูปแบบของรายวิชานี้ให้เหมาะสมกับยุคสมัยและผู้เรียนจำนวนมากในแต่ละภาคการศึกษา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย มี 4 ประการ คือ *ประการแรก* เพื่อศึกษาประวัติและพัฒนาการของวิชาสังคีตนิยมตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2500 จนถึงปัจจุบัน *ประการที่สอง* เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนิสิตผู้เรียนวิชาสังคีตนิยมในเรื่องสาระวิชาและวิธีสอน *ประการที่สาม* เพื่อศึกษาปัญหาการเรียนวิชาสังคีตนิยมของนิสิต และเสนอแนวทางแก้ไข *ประการสุดท้าย* เพื่อนำเสนอแนวทางในการพัฒนาวิธีสอนวิชาสังคีตนิยมให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเกี่ยวกับประวัติและพัฒนาการของวิชาสังคีตนิยม ได้จากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับวิชานี้ และได้จากสัมภาษณ์ผู้สอนและผู้เรียนและผู้เกี่ยวข้องกับวิชานี้ในอดีตก่อนที่ผู้วิจัยมารับผิดชอบสอน รวม 12 คน คือ ผู้สอนจำนวน 3 คน ผู้เรียนจำนวน 5 คน ผู้สอนและผู้เรียนจำนวน 2 คน และผู้เกี่ยวข้อง คือ หัวหน้าภาควิชาสารัตถศึกษาในอดีตจำนวน 2 คน

การศึกษาเกี่ยวกับความคิดเห็น กลุ่มประชากร คือ นิสิตที่ลงทะเบียนเรียนวิชาสังคีตนิยม ทั้งภาคการศึกษาต้นและปลาย ประจำปีการศึกษา 2540 จำนวน 145 คน เป็นนิสิตภาคต้นจำนวน 41 คน และภาคปลายจำนวน 104 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลที่ได้จากเอกสาร และการสัมภาษณ์นำมาเขียนเป็นประวัติวิชา
สังคีตนิยม ส่วนข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยใช้ค่าสถิติ คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วน
เบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อวิเคราะห์ความคิดเห็นของนิสิตต่อหลักสูตร การสอน ปัญหาและแนวทางใน
การพัฒนาวิธีสอนวิชาสังคีตนิยมให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1. แบบสัมภาษณ์ 3 ชุด มีสาระเกี่ยวข้องกับการประวัติของวิชาสังคีตนิยม
2. แบบสอบถาม 1 ชุด มีสาระเกี่ยวข้องกับข้อมูลทั่วไปของนิสิต หลักสูตรโดยรวม การ
เตรียมการสอน การสอน และคุณสมบัติส่วนตัวของผู้สอน แบบสอบถามเป็นตาราง
ประเมินค่า 5 ระดับ และคำถามปลายเปิด

ผลการวิจัย

ประวัติ

สังคีตนิยม ทำการสอนครั้งแรก เมื่อปี 2500 เป็นวิชาบังคับในหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต และ
วิชาเลือกของนิสิตคณะอื่น ๆ มีค่า 2 หน่วยกิต เป็นวิชาสังกัดภาควิชา*สาส์ตศึกษา* รหัสวิชาครั้งแรก
คือ EdFA 101 ต่อมาในปี 2537 เป็นวิชาสังกัดภาควิชาดนตรีศึกษา รหัสวิชาเปลี่ยนเป็น 2712110 ใน
ช่วงแรกนี้ (2500 – 2502) ทำการสอน ณ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ และคณะวิทยาศาสตร์ ต่อมาย้าย
มาทำการสอน ณ คณะครุศาสตร์ในปี 2503 จนถึงปัจจุบัน ผู้สอนวิชานี้เป็นคนแรก คือ *ผู้ช่วย
ศาสตราจารย์ ดร. กำธร สนิทวงศ์ ณ อยุธยา* ซึ่งสอนวิชานี้อยู่ประมาณ 16 ปี ผู้เรียนในปีแรก ๆ เป็น
นิสิตจากคณะครุศาสตร์จำนวนประมาณ 300 คน ในเวลาต่อมาจึงมีการสอนวิชานี้แก่นิสิตคณะต่าง ๆ
ด้วย โดยแยกสอนเป็นกลุ่มเฉพาะ การสอนใช้วิธีบรรยาย เนื้อหาส่วนใหญ่กล่าวถึงดนตรีตะวันตก
โดยมีเนื้อหาดนตรีไทยและดนตรีโลกไม่มากนัก สื่อที่ใช้ ได้แก่ แผ่นเสียง และเทปมีวงเพลงต่าง ๆ
ภาพยนตร์ การวัดผล ใช้คะแนนจากการสอบปลายภาคหนึ่งครั้ง รวมกับคะแนนจากการทำรายงาน
การไปชมคอนเสิร์ตของนิสิตแต่ละคนหนึ่งครั้ง บางครั้งการวัดผลใช้คะแนนจากการทำรายงานการ
ไปชมคอนเสิร์ตหนึ่งครั้ง โดยไม่มีการสอบ

หลังจาก*ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กำธร* หยุดสอนไปในปี 2516 ตั้งแต่ ปี 2517 จนถึงปี 2530 ผู้
รับผิดชอบสอนหลักต่อมา คือ รองศาสตราจารย์*โกวิท* ชันชศิริ อาจารย์*สมโภช รอดบุญ* อาจารย์
สตีปพิณ รัตนเรือง และอาจารย์*สหรัฐ จันท์เฉลิม* ซึ่งเป็นอาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์และอาจารย์
พิเศษ โดยใช้รูปแบบการสอนเช่นเดียวกับ*ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กำธร* แต่มีการใช้สื่อที่ทันสมัยขึ้น
เป็นลำดับตามยุคสมัยที่เปลี่ยน ในช่วงนี้มีการใช้ตำรา ที่แต่งโดย อาจารย์*สมโภช รอดบุญ* คือ *สังคีต
นิยมนิยมเบื้องต้นว่าด้วยเพลงคลาสสิก* สำหรับการวัดผลยังคงใช้รูปแบบเช่นเดิม และมีการแบ่งกลุ่ม
การสอนเป็นสองกลุ่ม ในปี พ.ศ. 2530 เป็นต้นมา ผู้สอนและผู้ดูแลวิชานี้คือ รองศาสตราจารย์ ดร.
ณรุทธ์ สุทธจิตต์

ในปีการศึกษา 2536 ทำการสอนเพียงกลุ่มเดียว เนื่องจากภาระการสอนวิชาอื่น ๆ ที่สายวิชาดนตรีรับผิดชอบมีจำนวนเพิ่มขึ้น โดยทำการสอนในวันพุธ เวลา 13.00 – 15.00 น. ผู้สอน คือ รองศาสตราจารย์ ดร. ณรุทธิ์ สุทธจิตต์ และอาจารย์อานันท์ นาคคง เมื่อมีการจัดตั้งภาควิชาดนตรีศึกษา ในปี 2537 วิชาสังคีตนิยม จึงย้ายมาอยู่ในความดูแลของภาควิชาดนตรีศึกษา โดยมีรหัสวิชา คือ 2712110 ผู้รับผิดชอบการสอนยังคงเป็น รองศาสตราจารย์ ดร. ณรุทธิ์ สุทธจิตต์ และอาจารย์อานันท์ นาคคง จนถึงปัจจุบัน โดยมีการเพิ่มรายละเอียดเรื่อง *ดนตรีโลก* ด้วย เพื่อให้เนื้อหาสมบูรณ์ขึ้น สอดคล้องกับการสอนมีการพัฒนาไปตามลำดับ ในภาคปลาย ปีการศึกษา 2540 เริ่มมีการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ คือ *เพาเวอร์พอยท์* แทนแผ่นใส หนังสืออ่านประกอบ คือ *สังคีตนิยม: ความซาบซึ้งในดนตรีตะวันตก* โดยรองศาสตราจารย์ ดร. ณรุทธิ์ สุทธจิตต์ เริ่มใช้ในปี 2531 ฉบับปัจจุบัน เป็นการพิมพ์ ครั้งที่ 5 และเอกสารเรื่อง *ดนตรีไทยและดนตรีโลก* จัดทำโดย อาจารย์ อานันท์ นาคคง

การวัดผล ใช้หลักการเดิม ได้แก่ การสอบปลายภาคหนึ่งครั้ง คิดเป็นคะแนน 90 คะแนน และการทำรายงานจากการชมคอนเสิร์ตที่ผู้สอนแนะนำ คิดเป็น 10 ในปีการศึกษา 2533 เริ่มใช้ข้อสอบชุดเดียวกัน และสอบในตารางสอบเป็นครั้งแรก เป็นต้นมา

จำนวนผู้เรียนในวิชานี้ในแต่ละปีมีมากน้อยแตกต่างกันไป ตั้งแต่ปี 2530 เป็นต้นมา จนถึงปัจจุบัน (2543) จำนวนนิสิตที่เรียนวิชานี้ทั้งหมด คือ 4610 คน

สาระวิชา

สังคีตนิยม ภาษาอังกฤษ คือ **Music Appreciation** วิชาในหมวดศึกษาทั่วไป ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จัดอยู่ในหมวดมนุษยศาสตร์ **ลักษณะวิชา** กำหนดไว้ดังนี้

พัฒนาการดนตรีนับตั้งแต่สมัยโบราณ เสียงและลักษณะของเครื่องดนตรี

ชนิดต่าง ๆ ประเภทและลักษณะของดนตรีไทย และดนตรีของประเทศข้างเคียง

คตินิยมดีเด่นของนักแต่งเพลงเอก และดนตรีประจำชาติทั่วโลก

เมื่อผู้วิจัยเริ่มทำการสอนวิชานี้มีการปรับปรุงเนื้อหาให้ครอบคลุมเกี่ยวกับเรื่องสุนทรีย์และความซาบซึ้งในดนตรี โดยกล่าวถึงเนื้อหาในเรื่องความเกี่ยวข้องของดนตรีและมนุษยชาติ เพื่อให้ผู้เรียนได้เห็นเนื้อแท้ของดนตรีบริสุทธิ์ที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้น เพื่อจรรโลงมนุษยชาติด้วย

ปัจจุบัน วิชาสังคีตนิยม มีเนื้อหาประกอบด้วย การฟังและความซาบซึ้งในดนตรี ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการฟังดนตรี ดนตรีประเภทต่าง ๆ ทั่วโลก องค์ประกอบดนตรี ประเภทของบทเพลง ประวัติศาสตร์ดนตรี ประวัติผู้ประพันธ์เพลง และตัวอย่างเพลงแต่ละยุค ละครเพลงบรอดเวย์ แจ๊ส ดนตรีโลก ดนตรีไทย การฟังเพื่อความซาบซึ้งในดนตรี และดนตรีและมนุษยชาติ

สำหรับหนังสืออ่านประกอบ คือ *สังคีตนิยม: ความซาบซึ้งในดนตรีตะวันตก* มีเนื้อหาตามกรอบของวิชานี้ เพื่อให้ผู้เรียนใช้อ้างอิง ค้นคว้า และอ่านประกอบการเรียน

สถานภาพของวิชา

ตลอดระยะเวลากว่า 40 ปี ที่มีวิชานี้ปรากฏในหลักสูตร ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สถานภาพของวิชาสังคตินิยม สามารถพิจารณาได้สองประการ คือ เป็นวิชาเลือกในหมวดศึกษาทั่วไปของมหาวิทยาลัยและวิชาในหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สถานภาพของวิชานี้ในหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต เปลี่ยนเรื่อยมาตลอดระยะเวลา 44 ปี ตั้งแต่มีวิชานี้ในหลักสูตร เมื่อ พ.ศ. 2500 วิชานี้เป็นวิชาบังคับในหมวดศึกษาทั่วไป ของหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต 2500 และ 2504 การปรับปรุงหลักสูตรต่อมาอีก 7 ครั้ง วิชานี้เป็นวิชาเลือกมาโดยตลอด

ความคิดเห็นของนิสิตเกี่ยวกับหลักสูตรและการเรียนการสอน

1. ข้อมูลทั่วไปของนิสิต

นิสิตจำนวน 145 คน ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาสังคตินิยม เป็นนิสิตภาคการศึกษาต้นร้อยละ 28.3 และภาคการศึกษาปลาย ร้อยละ 71.7 จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามแบ่งตามชั้นปี คือ ชั้นปีที่ 1 ร้อยละ 26.2 ชั้นปีที่ 2 ร้อยละ 27.6 ชั้นปีที่ 3 ร้อยละ 17.9 ชั้นปีที่ 4 ร้อยละ 24.1 และชั้นปีที่ 5 ร้อยละ 4.2 นิสิตเหล่านี้มาจาก 8 คณะ ในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีจำนวนมากน้อยคิดเป็นร้อยละได้ ดังนี้ คณะอักษรศาสตร์ ร้อยละ 26.20 คณะวิศวกรรมศาสตร์ ร้อยละ 16.55 คณะครุศาสตร์ ร้อยละ 15.17 คณะนิเทศศาสตร์ ร้อยละ 13.79 คณะวิทยาศาสตร์ ร้อยละ 9.66 คณะรัฐศาสตร์ ร้อยละ 8.97 คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ร้อยละ 8.97 และคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี ร้อยละ 0.70

2. หลักสูตร

นิสิตส่วนใหญ่ ร้อยละ 61.4 มีความคิดเห็นว่า *สาระหลักสูตรโดยทั่วไป* มีความเหมาะสมใน *ระดับมาก* สาระหลักสูตรที่นิสิตจำนวนมากที่สุด ร้อยละ 32.4 เห็นว่ามีความเหมาะสมใน *ระดับมากที่สุด* คือ *สาระดนตรีตะวันตก* สำหรับภาพโดยรวมของความคิดเห็น นิสิตส่วนใหญ่ ร้อยละ 48.9 เห็นว่า หลักสูตรมีความเหมาะสมใน *ระดับมาก* เมื่อนำเสนอเป็นค่าเฉลี่ย หลักสูตรทุกเรื่อง มีความเหมาะสมใน *ระดับมาก* ทั้งสิ้น โดยสาระดนตรีตะวันตกมีค่าสูงสุด คือ 4.17 และสาระดนตรีไทยมีค่าต่ำสุด คือ 3.66 ส่วนค่าเฉลี่ยโดยรวม คือ 3.89

สำหรับภาพโดยรวมเมื่อนำเสนอเป็นค่าเฉลี่ย นิสิตมีความเห็นว่าในหัวข้อ *บทส่งท้าย* มีความเหมาะสมใน *ระดับมาก* ค่าเฉลี่ย คือ 4.05

3. การเรียนการสอน

3.1 การเตรียมการสอน

นิสิตร้อยละ 54.1 มีความเห็นว่า อาจารย์มีการเตรียมการสอน *มากที่สุด* และร้อยละ 33.9 เห็นว่ามีการเตรียมการสอนอยู่ในระดับ *มาก* นิสิตส่วนใหญ่ ร้อยละ 43.1 มีความเห็นว่าประมวลการสอนมีประโยชน์ *มากที่สุด* และร้อยละ 41.6 เห็นว่าประมวลการสอนมีประโยชน์ *มาก* ในเรื่องตำรา หรือหนังสืออ่านประกอบสำหรับดนตรีตะวันตก นิสิตร้อยละ 52.8 เห็นว่ามีประโยชน์ *มากที่สุด* และร้อยละ 47.2 เห็นว่ามีประโยชน์ *มาก* สำหรับเอกสารของคนตรีโลกและคนตรีไทย นิสิตส่วนใหญ่ ร้อยละ

47.2 เห็นว่ามีประโยชน์มาก ในเรื่องการเตรียมการสอนของอาจารย์ นิสิตจำนวนร้อยละ 72.9 เห็นว่ามี การเตรียมการสอนในระดับ มากที่สุด โดยในเรื่องความพร้อมของการเตรียมสื่อ มีจำนวนน้อยกว่า เพียงเล็กน้อย คือ ร้อยละ 70.8

เมื่อนำเสนอเป็นค่าเฉลี่ย นิสิตมีความเห็นว่า การเตรียมการสอนและการเตรียมสื่อการสอน อยู่ในระดับ มากที่สุด ค่าเฉลี่ย คือ 4.69 และ 4.63 ตามลำดับ สำหรับค่าเฉลี่ยโดยรวม คือ 4.39 แสดง ว่ามีการเตรียมการสอนอยู่ในระดับมาก

3.2. การสอน

นิสิตร้อยละ 39.9 มีความเห็นว่า ความเหมาะสมในการสอนอยู่ในระดับ มากที่สุด และร้อยละ 34.5 เห็นว่าความเหมาะสมในการสอนอยู่ในระดับ มาก นิสิตส่วนใหญ่ ร้อยละ 36.7 ถึงร้อยละ 65.3 มีความเห็นว่า 8 หัวข้อ อยู่ในระดับมากที่สุด คือ การใช้สื่อประกอบการสอนเหมาะสมกับเนื้อหา (มีจำนวนสูงสุด คือ ร้อยละ 65.3) การสอนเนื้อหาครบตามประมวลการสอน การนำเสนอตัวอย่าง ประกอบเนื้อหาเหมาะสม การสอนสร้างความเข้าใจในเนื้อ มีการสรุปบทเรียน การไปชมคอนเสิร์ตมี ความเหมาะสม การทำรายงานจากการไปชมคอนเสิร์ตมีประโยชน์ต่อการเรียน และมีการส่งเสริมให้ ศึกษาค้นคว้านอกเวลาเรียน (มีจำนวนน้อยที่สุด คือ ร้อยละ 36.7) 6 หัวข้อ อยู่ในระดับ มาก คือ มีการ นำเข้าสู่บทเรียน (มีจำนวนสูงสุด คือ ร้อยละ 49.3) การเสนอเนื้อหาเป็นขั้นตอน การกำหนดเนื้อหา เหมาะสมกับเวลาเรียน มีการแนะนำแหล่งค้นคว้าเพิ่มเติม สภาพห้องเรียนมีความเหมาะสม และมีการ ส่งเสริมให้คิดวิเคราะห์วิจารณ์ (มีจำนวนน้อยที่สุด คือ ร้อยละ 29.8) ส่วนหัวข้อที่นิสิตส่วนใหญ่ ร้อย ละ 40.3 เห็นว่า อยู่ในระดับปานกลาง เพียงหัวข้อเดียว คือ มีการนำผลงานวิจัยมาใช้ประกอบการ สอน

เมื่อนำเสนอเป็นค่าเฉลี่ย นิสิตส่วนใหญ่มีความเห็นว่า การใช้สื่อประกอบการสอนเหมาะสม กับเนื้อหา อยู่ในระดับ มากที่สุด ค่าเฉลี่ย คือ 4.58 ในเรื่องอื่น ๆ เกี่ยวกับการสอน อยู่ในระดับดีทั้งสิ้น มีค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.62 ถึง 4.38 ยกเว้น เรื่อง การนำผลงานวิจัยมาใช้ประกอบการสอน มีค่าเฉลี่ยอยู่ใน ระดับ ปานกลาง เท่านั้น คือ 3.38 ส่วนค่าเฉลี่ยโดยรวม คือ 4.08 แสดงว่าการสอนมีความเหมาะสม ในระดับ มาก

3.3 คุณลักษณะส่วนตัวของผู้สอน

นิสิตส่วนใหญ่ ร้อยละ 62.2 มีความเห็นว่า คุณลักษณะส่วนตัวของผู้สอนเนื้อหาคนตรีตะวันตกโดยรวม อยู่ในระดับ มากที่สุด และร้อยละ 29.1 เห็นว่าอยู่ในระดับ มาก หัวข้อที่มีค่าสูงสุด ร้อยละ 85.5 คือ มีความรู้ในเนื้อหาที่สอน และหัวข้อที่มีค่าน้อยที่สุด ร้อยละ 40.0 คือ มีอารมณ์ขัน

นิสิตส่วนใหญ่ ร้อยละ 59.4 มีความเห็นว่า คุณลักษณะส่วนตัวของผู้สอน เนื้อหาคนตรีโลก และคนตรีไทย โดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด หัวข้อที่มีค่าสูงสุด ร้อยละ 77.8 คือ มีอารมณ์ หัวข้อ ที่มีค่าน้อยที่สุด ร้อยละ 25.9 คือ เข้าเรียนและเลิกสอนตรงเวลา

3.4 ปัญหาและข้อเสนอแนะ

1) สื่อส่วนหนึ่งยังไม่เหมาะสม การใช้สื่อในบางเรื่องบางตอนมีน้อยเกินไป สื่อเกี่ยวกับเสียงมีคุณภาพไม่ดี ทำให้การฟังเพลงไม่ไพเราะเท่าที่ควร หนังสืออ่านประกอบประจำวิชาไม่มีภาพสีประกอบ วางจำหน่ายไม่ทันเวลา ข้อเสนอแนะ คือ ให้ใช้สื่อและอุปกรณ์ที่มีคุณภาพและทันสมัยกว่าที่เป็นอยู่ การจัดทำหนังสืออ่านประกอบควรมีความสวยงามมากกว่านี้ และควรวางจำหน่ายก่อนเปิดภาคการศึกษา 2) ไม่มีสื่อประกอบการเรียนอื่น ๆ บริการแก่นิสิต นิสิตส่วนหนึ่งมีความเห็นว่า วิชานี้ควรมีบริการในเรื่องสื่อทางเสียงและภาพ ได้แก่ การเปิดบริการ ห้องสมุดดนตรี เพื่อให้ นิสิตมีโอกาสได้ฟังเพลงและชมการแสดงดนตรีจากวีดิทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับวิชา 3) เนื้อหามีรายละเอียดมาก ทำให้ยากแก่การจดจำในบางเรื่อง

อภิปรายผล

การอภิปรายผล นำเสนอเป็นสองประเด็นจากผลการวิจัย คือ เรื่องประวัติวิชาสังคีตนิยม และเรื่องความคิดเห็นของนิสิตต่อสาระวิชา ดังนี้

1. ประวัติ

1.1 การสอนวิชานี้ควรเริ่มที่ใจรักเป็นอย่างยิ่ง ดังเช่นผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กำธร สนิทวงศ์ ณ อยุธยา ซึ่งล่วงลับไปแล้ว เห็นได้จากการที่ท่านทุ่มเทเสียสละให้การสอนวิชานี้อย่างจริงจัง เพื่อมุ่งหวังในการสร้างผู้ฟังดนตรี ในขณะที่เดียวกันท่านยังเป็นผู้วางรากฐานในการสร้างผู้แสดง และครูดนตรีอีกด้วย

1.2 สถานภาพของวิชานี้เป็นเรื่องหนึ่งที่ทำให้เห็นแนวโน้มของวิถีคิดของผู้พัฒนาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต กล่าวคือ ในสมัยแรก คือ 2500 จนถึงการปรับปรุงหลักสูตร ในปี 2504 วิชาจัดเป็นวิชาบังคับในหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต โดยอยู่ในหมวดศึกษาทั่วไป เนื่องจากมีความเห็นว่า ผู้ที่จะเป็นครูควรมีความรู้ในเรื่องของดนตรีที่เป็นแบบแผนด้วย เพื่อเปิดโลกทัศน์ให้กว้างขึ้น ซึ่งเป็นคุณสมบัติของครูที่ดีข้อหนึ่ง เมื่อมีการปรับปรุงหลักสูตร ในปี 2515 เป็นต้นมา จนถึงปัจจุบัน วิชาสังคีตนิยม เป็นวิชาเลือกในหมวดศึกษาทั่วไปมาโดยตลอด เหตุผลประการสำคัญที่พอสรุปได้ว่าเหตุใดวิชานี้จึงกลายเป็นวิชาเลือก คือ 1) มีวิชาอื่น ๆ ในหมวดศึกษาทั่วไปที่สำคัญกว่าวิชานี้ 2) ดนตรีเป็นเรื่องที่นิสิตสามารถค้นคว้าศึกษาได้เอง เป็นเรื่องใกล้ตัวไม่จำเป็นต้องบรรจุเป็นวิชาบังคับ ในหมวดศึกษาทั่วไป

2. ความคิดเห็นของนิสิต

2.1 นิสิตส่วนใหญ่มีความเห็นว่า สาระวิชามีความเหมาะสมในระดับมากถึงมากที่สุด แสดงให้เห็นว่า สาระวิชานี้มีการจัดได้ลงตัวซึ่งเนื่องมาจากเป็นวิชาพื้นฐานส่วนหนึ่ง และอีกส่วนหนึ่งเนื่องมาจากการสอนการใช้สื่อที่ดี ช่วยให้การบรรยายดีขึ้น ดังวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกล่าวไว้

2.2 การสอนจำเป็นต้องมีการเตรียมการสอนเป็นอย่างดี นิสิตให้ความเห็นว่าผู้สอนมีการเตรียมการสอนดี แสดงถึงความพร้อมในการสอนอย่างเด่นชัด ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการเตรียมตัวสอนให้พร้อมเป็นสิ่งสำคัญยิ่งของการสอนวิชานี้ สิ่งที่ต้องเตรียมอย่างมาก คือ เรื่องของบทเพลงที่จะนำเสนอ โดยเฉพาะบทเพลงเอก หรือ masterpieces ในการสอนวิชาสังคีตนิยมนอกจากการนำเสนอเรื่องราวพื้นฐานเกี่ยวกับดนตรี ควรเน้นเรื่องสุนทรียรสของดนตรีให้เด่นชัด และการฟังเพลงเพื่อความซาบซึ้งในดนตรีด้วย

บรรณานุกรม

- จรรยา กลางณรงค์. 2533. *แนวโน้มของหลักสูตรและการสอนของคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาอุดมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณรุทธ์ สุทธจิตต์. *ประมวลการสอนวิชาสังคีตนิยม*. ตั้งแต่ปี 2530–2543. ภาควิชาสารัตถศึกษา และภาควิชาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (เอกสารอัดสำเนา).
- ณรุทธ์ สุทธจิตต์. 2531, 2532. *สังคีตนิยม: ความซาบซึ้งในดนตรีตะวันตก*. พิมพ์ครั้งที่ 1 และ 2 กรุงเทพมหานคร: โครงการตำราและเอกสารทางวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ณรุทธ์ สุทธจิตต์. 2535, 2538, 2540. *สังคีตนิยม: ความซาบซึ้งในดนตรีตะวันตก*. พิมพ์ครั้งที่ 3, 4 และ 5. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมโภช รอดบุญ. 2518. *สังคีตนิยมเบื้องต้นว่าด้วยเพลงคลาสสิก*. กรุงเทพมหานคร: นำอักษรการพิมพ์.
- สหรัฐ จันท์เฉลิม. 2530. *ดนตรีไทย*. กรุงเทพมหานคร: หน่วยเอกสารคำสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (เอกสารอัดสำเนา 7 หน้า).
- หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต 2543, 2538, 2531**. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Cox, Bill. 1994. **Practical Pointers for University Teachers**. London: Kogan Page Limited.
- Fry, Heather, Steve Ketteridge and Stephanie Marshall. 1999. **A Handbook for Teaching and Learning in Higher education**. London: Kogan Page Limited.